

SLOVENSKI NAROD.

Izahaja vsak dan, izvenredni ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četristopne petir-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri-ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

O narodnej ravnopravnosti.

V mnogojezičnej pravnej in ustavnej državi imelo bi se samo po sebi razumeti, da so njeni narodi gledé jezika ravnopravni, da se njeni narodi v tistem jeziku izražajo, v katerem so se učili govoriti, da se jim uraduje, in sodbe pišejo v tistem jeziku, katerega razumejo, in da se jim nikjer ne sili jezik, katerega ne marajo in ne potrebujejo. Človeštvo kljub vsemu napredku mnogokrat zajde na krivo protinravno pot. To zgodovina jasno potrjuje. Kakor se mi čudimo spodtikljajem Grkov, Rimljanov i. t. d., tako se bodo poznejši naši vnuki čudili zaslepljenosti oholosti ónih denasnjih narodov, kateri svojo slavo v tem iščejo, da drugim njihovo narodnost otimljejo, njih jezik se silo zatirajo, ter jih kot narode moré. Zgodovina bo narode, kateri svojim mirnim sosedom ne privoščé, kar je njim samim najljubše in dražje: svobodo, naroden jezik, narodne šege in razvoj na podlagi svoje narodnosti, ostro sodila. Ta sodba bo tem ostrejša, čim omikanejši in pravednejši se držé ti tlačitelji in zatiralci družih narodov, ker vsled svoje omike in svojega pravnega čuta morali bi vedeti, da je to velika krivica, ako narodni razvoj svojih sosedov ovirajo. Kakor je ideja mojega in tvojega uže občno pripoznana, kakor tatvina in rop kot krivično dejanje velja, kakor se prisvojitve miroljubne dežele zoper njeno voljo več ne hvali in slavi, temuó označuje kot to, kar je namreč rop, kakor se surova sila vedno bolj umiče pravici, tako pride tudi čas, ko bode splošno pripoznano, da se nobenemu narodu zoper njegovo voljo narodnost jemati ne sme, da je

teptanje narodnih pravic krivica, in da ima vsak narod nedotakljivo pravo svoj jezik gojiti, braniti in posluževati se ga. Narodnost je lastnina narodova, in narod ima pravico to lastnino, kakor vsako drugo, čuvati in braniti, in kdor mu to lastnino jemlje, dela mu krivico.

Žalostno je, da je ta resnica v Avstriji nahajala mnogo nasprotnikov in jih še nahaja. Mnogi so učili in še ué, da Slovan v Avstriji potrebuje jeroba, in pod krinko jerobstva mu srčejo njegov najboljši mozeg in pijejo najboljšo kri, v rane mu pa vlivajo sokravnico. Slovan čuteč, da ga taka operacija le slabi, zganja se nevoljen, in skuša se otrestiti teh jerobov — pijavk. Ti pa razdraženi, da se jim drzne kdo ustavljati, vpijejo o svojih lastnih sodržavljanih: Slovan je neizobražen, surov, — mi mu hočemo dati „kulturo“, on pa brca — nehvaležnež.

Slovan je najzvestejši Avstrijan, najzanesljivejši državlján, in vendar se more za ravnopravnost boriti, trdo boriti.

Po dolgej neprestanej borbi je zdaj nekoliko upanja, da tudi avstrijskemu Slovanu solnce posije. Čas je uže. Kaže se, da je v odločilne kroge prodrla mnenje, da mora vlada, ako hoče Avstriji služiti in ne njenim sovražnikom, Slovanom pravična biti. In res, — slep mora biti, kdor ne vidi, kako so narodnostni prepiri Avstrijo spravili ob moč in veljavo.

Koliko dela je zastoj, koliko moči se potrosi, koliko žrtvuje, od ene strani, da bi se gospodarstvo nad Slovani vzdržalo in okrepilo, od Slovanov pa, da bi se žalujočega jarma rešili in nepotrebne, ter škodljivega jerob-

stva znebili. Vse moči in žrtve, katere se zdaj porabé od ene strane za napadanje, od druge v obrambo, obrnile bi se lahko v korist skupne domovine. In zjedinjenih močij in skupnega delovanja je avstrijska država potrebna! Ako nasprotniki Slovanov svojih gospodstva željnih idej kmalu ne opusté, bo to dokaz, da óni Avstrije ne marajo, ako ne take, kjer óni gospodujejo, Slovan pa hlapčuje.

Da v notranjem nejednini, razcepljena in oslABLJENA Avstrija ne more pri družih državah óno veljavo imeti, katero bi uživala, a ó bi njeni narodi edini v slugi in ljubezni delali, nij teško umeti, toda o tem obširneje govoriti brani nam avstrijski čut.

O staroslovenskeji liturgiji.

V Zagrebu 30. julija. [Izv. dop.]

V uvodnem članku „Beseda slovenskim duhovnikom“, natisnjenem v 173 listu „Slovenskega Naroda“, pozivlje slovenski duhovnik z Gorenjskega tudi neduhovnike, da se oglašijo ter razodenejo svoje misli glede uvedanja staroslovenskega cerkvenega jezika v našo rimo-katoliško liturgijo.

Staroverci ali pravoslavni kristijani, kakor se imenujejo sledilci grške-iztočnega veroizpovedanja, so zadržali v svojej liturgiji staroslovenski jezik; ali ti ne smatrajo rimskega papeža za svojega vrhovnega duhovnega poglavarja, in ko bi kdo priporočal, da poprimemo Slovenci njihovo liturgijo, bi se utegnili preplašiti naši kleriki liturgije šizmatikerov.

Zato hočem na druge in važnejše okoliščini opozoriti pobožne naše Slovence in napredne duhovnike, take, ki se ne bojé, da bi katolicizem propal, ako bi si dva katoliška

Listek.

Listi iz tujine.

II.

V Milanu 25. julija 1879.

Dragi prijatelj! Ako te je morda mučila radovednost zaradi ruske himne, ne zameri mi, da sem te pustil čakati toliko časa na rešitev te uganjke. Bilo je tako-le: Kakor je na Italijanskem navada, da traja gledališče vedno precej dolgo, daval se je tudi v našem velikem gledališču razen opere še jeden velik balet. Ob jednom z opero „La Favorita“ prišel je na vrsto veliki historični balet „La Semiramide del Nord“ (Severna Semiramida) čegar dejanje je vzeto iz ruskega življenja za časov velike carice Katarine. Ko sem bil prvi večer po končanej operi v svojem „camerino“ (sobica, kakor jih imajo vse prve pevske moči, vsak svojo posébo) ravno izvršil svojo metamorfozo v navadnega človeka in izlezel iz kraljevske kože Alfonzove,

udarijo mi na uho veličastni akordi ruske himne. Začuden hitim na oder, radujoč se toliko znanih mi glasov, kateri so se krasno čuli igrani od tako mogočnega in izvrstnega orkestra. Ravno prihajala je na oder carica Katarina s svojim spremstvom, in res krasna ideja skladatelja muzike tega baleta, maestra Dall' Argine je bila, da je vpletel v tem momentu celo krasno muziko ruske himne. Želel sem si navzočnega marsikaterega, kateremu bi se bila morda koža ježila, čuvši to nedolžno a vendar od naših „slovanožeruhov“ toliko proganjano muzikalno skladbo. Ubogi pigmeji in pritlikovci! Zastonj se ustavljate duhu časa, mogočno njegovo kolo bode šlo črez vas in vas bo strlo v prah in pepel. Smatral sem kot dobro znamenje, da so me navduševali in pozdravljali slovanski glasovi v početku moje italijanske carriere. In vsak večer, kakor sem ti uže pisal, navduševali so me v daljnjej tujini, kajti tu je navada, da se ena in ista igra, posebno pa baleti, ponavlja dan za dnevom mesec dnij, in tudi še več časa. Ome-

nim naj ti iz tega zares krasnega baleta posebno dve številki „la mangicha, danza russa“ katero je plesala prva plesalka in pa „gran ballabile moscovito“ od celega mnogobrojnega baletnega zbora in prvih plesalk skupaj izvršenega. Balet dopadal je prav dobro.

O mojem prvem nastopu naj ti omenim le nekoliko na kratko, ker si izvedel uže kaj več iz poslanih novin. Misli si, dragi moj, velikansko gledališče, napolneno v vseh svojih prostorih, kajti pela je ta večer v glavnej na logi slavna umeteljica Signora Galletti, ljubljenska tukajšnjega občinstva, imenovana „la gloria del canto italiano“, „la unica“, „la divina“ itd. Veš, dragi moj, da nijsem letošnji zajec na deskah, ki pomenijo svet, a vendar mi je bilo nekako tesno pri srcu, stopiti v tako važnej ulogi pred čisto tuje občinstvo, nepoznano meni, a jaz njemu, pred občinstvo blizu štiri tisoč glav! A mej temi, koliko jih je bilo strokovnjakov, strogo a tudi brez ozira sodečih, pripravljenih, neusmiljeno pokopati tujega došleca pred vrati hrama Ta-

duhovna pustila rasti brado ali celó brke, katere si pusté rasti prav lepe bosanski katoliški frančiškani brez smrtnega greha in brez nevarnosti za dušni blagor svoj in svojih vernih.

Te okolnosti so sledeče:

Sledilci grško katoliškega veroizpovedanja n. pr. priznavajo in drže za resnične vse dogme rimo katoliške cerkve, tudi papeža priznavajo za glavo grško-katoliške svoje cerkve, ter se razlikujejo od nas rimo-katoličanov samo po liturgiji, katera je ista kakor pri pravoslavni, zatim, da veže celibat samo „kaludjere“ ali menihe, a ne kurat-klera, t. j. župnika in kaplana, in končno, da nosijo brade duhovni te cerkve.

Kar se tiče celibata, tega nečem odsvetovati našim duhovnikom, ker je teška stvar, nakladati celemu stanu še več skrbij in nadlog, kakor jih uže ima, posebno, če se še pomisli, da se mora dotičnik oženiti, če hoče biti oženjen in nositi težave zakonskega stanu uže v teologiji, ker se kasneje po posvečenju ali ako postane vdovec, ne sme več ženiti po ustanovah grško-iztočne in grško-katoliške cerkve.

Kar se tiče podbrivanja brade in brkov pri našem duhovenskem stanu, je to moda, zastarela uže, pa vendar le moda in nič drugega. Nikoli nobeden svetnik, če nij prav mlad, se ne mala in ne riše brez brade, in ne morem si misliti obratih apostolov niti drugih svetnikov, razen sv. Janeza apostola in sv. Alojzija, katera pa tudi nijsta obrata, nego brez brade in brk zaradi mladosti. Ko bi tedaj smeli duhovniki zopet nositi brade in brke po volji, bi to kar nič ne škodilo svetelj katoliškej cerkvi, po mojem osvedočenju, ker v starih časih so bili tudi duhovniki zaraščeni in bradati, a še le francoska moda je lišila naše duhovenstvo moškega kinča.

Ravno tako bi tudi slovenska liturgija ne mogla biti na škodo katoliškej veri, tem več, ako se vzame v obzir, da se ta liturgija upotrebljava še dandenes, ne samo v cerkvah grško-katoliškega veroizpovedanja, ampak celo v škofiji senjskej, kjer bivajo pravi rimo-katoličanje in kjer stoluje katoliški biskup dr. Juro Posilović.

Pokojni nadbiskup zagrebški in kardinal Haulik je dovolil dne 5. julija 1863, da se v stolnej cerkvi prigodom svečanosti sv. Cirila in Metoda mej sv. mašo čita epistola in

peva evāgelij v narodnem hrvatskem jeziku. To je prouzročilo veliko veselja pobožnemu ljudstvu in nij škodilo ni najmanje ugledu in veljavi katoliške vere, ker ne stoji nikjer zapisano, da ljudstvo ne sme razumeti kar poje, govori ali moli duhovni pastir. „Grdega vém da ne govorijo gospod pri sv. maši, pa zakaj ne govorijo tako, da bi jih človek zastopil“, sem slišal modrovati priproste ljudi slovenske.

Biskup J. Strossmajer je gotovo dober katoličan, tega mi ne bo niti njegov največji sovražnik oporekel; pa kako se on drži napram vprašanju glede slovenske liturgije? Najiskrenejša je njegova želja, da bi se slovenska liturgija uvela v celej Hrvatskej in Slavoniji kakor pri sv. maši tako sploh pri vseh cerkvenih obredih brez izjeme.

In storil je naš ljubljene biskup Strossmajer shodne korake v tem oziru na kompetentnem mestu, in nij naletel v Rimu pri sv. očetu papežu Piju IX. na potežkoče, pač pa doma.

Tako se bo godilo tudi nam Slovencem, če bodemo kedaj tako srečni, da dobimo duhovnega višjega pastirja Strossmajeru podobnega; doma se bodo vzdignili vsi protivniki narodnosti naše in bodo upili in kričali, da se hočemo porusiti, kakor so dolžili Strossmajera, da hoče sprejeti „vlaško“ vero. Tako se nam bo godilo, kadar bomo začeli terjati mesto oktroirane nam tuje latinščine jezik naših očakov, jezik svetih apostolov Cirila in Metoda.

Mi se imamo v pogledu uvedanja ali uspostavljenja slovenske liturgije pri službi božjej okleniti in pridružiti željam biskupa Strossmajera, ter zahtevati složno in odločno, da nam bo katoliška cerkev pravična tudi v narodnem obziru.

S temi vrsticami sem hotel povedati, da imamo Slovenci pravo, zahtevati slovensko liturgijo v našo cerkev, da je to lahko mogoče, pa da ne bi škodovalo, ampak še povečevalo bi to religiozno čuvstvo našega naroda.

Tiste duhovne gospode, katerih je sicer le malo število in katerim se narodnostna ideja zdi poganska, opozorujem, da je po smrti in vstajenju Kristusovem zapovedal gospod, naj se vera oznanjuje najpreje mej Judi (Act. Ap. 1—8) in zatim mej drugimi narodi, kar so tudi aposteli na tanko spolnjevali. (Marc. 16—20.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 6. avgusta.

Iz Prage poroča se, da bode letos v češkem deželnem zboru razmotravalo se vprašanje glede volilnega reda za volitve v deželni zbor. Vlada sili na to.

Vnanje države.

Bolgarijo in vshodno Rumelijo so ruski vojaki uže do zadnjega zapustili.

Turški sultan se boji za svoje gospodstvo, zato je ukazal, da se jedna vrata, kjer je zaprt bivši sultan Murad, popolnoma zazidajo, pri drugih vhodih pak se bodo straže pomnožile. Vsa pisma in časopise bodo preje pregledali, predno pridejo Muradu v roke.

Na francoskem vršila se je te dni velikanska slavnost, katere se je bil udeležil ves francoski narod. Čestili so spomin velikega francoskega državnika Thiersa. Mesto je bilo vse praznično opravljeno. Navzočnih je bilo pri teh slavnostih pet ministrov, francoski poslanci in senatori in tudi vdova umrlega Thiersa.

V zgórenjej zbornici angleškej je predlagal Cranbrook zahvalo oficirjem in vojakom angleške armade v Afganistanu. V dolenjej zbornici pak je predlagal Northcote naj se izreče zahvala tudi vice-kralju indijskemu. Od vlade zahtevani kredit od 3 milijonov za zulujsko vojno v južnej Afriki se je dovolilo.

Dopisi.

Iz ptujskega sodnijskega okraja 31. julija. [Izv. dop.] Nerad, ali primoran sem enkrat o naših žalostnih kmetijskih razmerah nekaj malega spregovoriti. Kmetijsko stanje je sedaj skoraj povsodi v resnici prežalostno. Kaj je temu krivo, mi pač nij treba omenjati, kajti slaba leta in visoka dača sta gotovo prva, koja pri tej žalostnej igri glavno rolo igrata. Tu toča, tam povodenj, zopet tu pogorišče morajo nas na beraško palico spraviti. Ali se pri odmerjenji dače na te elementarne nesreče kaj ozir jemlje? Dosti ne, ne čuti se pa, recimo naravnost, nič. A tisti „rudečekapci“ nahajajo se v tako ogromnem številu za izterjanje dače, da se čudimo, od kod prihajajo. Mi mislimo, da bi se gledé na žalostne kmetijske razmere, ki so sl. vladi itak dobro znane, dača ne imela izterjevati tako strogo.

A še neka druga mōra nas tlači, in ta mōra zove se oderuštvo. Mōra oderuštva segnula je iz Gradca notri v Haloze in znani Engelhart graški e tutti quanti skrbijo za to, da bode naše kmetijstvo popolnoma ob nič

lije. A sreča junaška bila mi je mila, zmaga bila je slavna, in „prvi Slovenec“ — ne pomnijo tu pevca Slovenca — uvrstil se je mej umetelnike italijanske, prijazno sprejet.

Sploh moram priznati, da nahajam tu mnogo simpatij za Slovane, akoravno se ve da Italijani nijso vedno po dobrih virih poučeni v slovanskih razmerah. Velik razloček je o tej zadevi mej pravimi Italijani, kakor so tukaj, in mej óno čudno krvno zmesjo, kakor se nahaja po naših primorskih mestih, in mej katero so najhuji domači renegati, ali pa njihovi po naših šolah potujčeni otroci, kateri, dasiravno nosijo slovanska imena, divjajo proti svojej lastnej krvi, kakor nekdanji janičari — poturčeni otroci kristijanskih starišev — v turškej vojski. Pravi Italijan ne črti Slovana, nasprotno, on živo simpatizira posebno za naše brate na Balkanu, katere dobro pozna iz zgodovine zadnjih let. Mnogo prostovoljcev iz Italije borilo se je na slovanskih bojiščih zadnja leta. Sploh ne nahajam v tukajšnjih novinah onih surovih psovanj,

katera žalostno odlikujejo dunajsko židovsko in ljubljansko novinarstvo, kadar govori o Slovanih.

K zadnjemu mojemu pismu o veselem izidu volitev imam ti dodati še nekoliko vrstic, h katerim mi dajejo povod poznejše vesti iz domovine. V raznih dopisih čital sem o ne sramnih „sleparskih“ manevrih nekaterih domačih in privandranih renegatov slovanske krvi, kateri uže res presežajo vse meje. Kdaj bode vendar uže prišel čas, da se naše slovensko ljudstvo ne bode več dalo terorizirati in za nos voditi od tacih „sleparjev“ — to je edino prava beseda tacim zaničljivim osobam, primerna njihovim dejanjem. Trebalo bi nam več tako odločnih mož, kakor je oni, ki je raz obraz potegnil možato enemu teh patronov njega licemersko krinko. Nij mi treba imenovati ga, saj ga vsak lahko ugane. Gajusi se človeku, ki v tujini bere take stvari, in dvojno mu dobro dé, brati očitno možato besedo neustrašenega moža, ki hinavcem v obraz pove, kaj da so. Spominjam se še živo, ko

sem čital necega dne, bivajoč v Zagrebu, neko možato, s polnim imenom podpisano izjavo prijatelja mojega Š. o šolskih zadevah, če se ne motim. Navdušeno sem vzkliknil: živio Š., dobro si jo povedal! Ali prijatelj moj bil je — profesor, in Stremayr bil je blizu, a Wiener-Neustadt je daleč od Ljubljane. A še dalje od Ljubljane je Weidenau, Černovice, in toliko družih krajev, kjer daleč od svoje domovine neprostovoljno prebivajo zavestni Slovenci, ki niti nijso javno se oglašali z enacimi izjavami. Midva pa, gospod T., ne bojiva se, da bi kdo naju prestavljal, vi ste neodvisen mož, a jaz tudi, prestavljava se sama, kamor se nama poljubi, posebno jaz se bodem odslej prestavljal sem ter tja po svetu, morda zanese me sreča celo ven iz stare device Evrope, kajti italijanski prepeva se dandenes v Ameriki, Afriki, Aziji in celo v Avstraliji! Da ste mi zdravi vsi.

Ves tvoj stari prijatelj

Josip Nolli.

prišlo. Navedel bi vam fakta, ali za sedaj to opustim, samo sl. vladi stavljamo prošnjo, naj na to gleda, da se oderuštvo prej ko mogoče iztrebi, drugače jej kmalu ne bode mogoče, dače na najstrožji način izterjati. V našem okraji izvršuje se oderuštvo na naigrji način. Glasoviti graški Engelhart pošilja svoje agente, da kmetu zadnjo kravo iz hleva vzemó. Skrajni čas je, ponavljamo še enkrat, da se tem nesramnim in nečloveškim činom v okom pride.

Nášemu poljedelcu dalo bi se pa tudi mnogo novcev i potov (in slednje je tudi s troški združeno) pr. hraniti, ko bi naši uradi tudi v slovenskem jeziku uradovali! Kaj nam pomaga tisti § 19, koji daje vsacemu narodu enake pravice, — na papirju? In žalibože, da ravno v teh razmerah stojimo mi prav slabo. Ptujška sodnija uradovala bi sedaj lahko mnogo v našem, nam razumljivem slovenskem jeziku, kajti, kakor je nam znano, so vsi gospodje pri našej sodnji slovenskega jezika ne le ustmeno ampak tudi v pisavi zmožni. Zakaj se torej nam pravica krati; zakaj se ne izvršujó postavne določbe? Čemu tako preziranje ustave, ko se ta beseda vedno v ustavovernih listih poudarja? Da bi naše opravičene želje neostale spet glas vpijočega v puščavi!

Iz Ptujja 4. avgusta. [Izv. dopis.] Dne 31. julija zborovalo je v Ptuj pod vodstvom in prvosedništvom g. šolskega nadzornika Ranerja 60 do 70 učiteljev; večina nalog je prej bila spisana v naščini, itak je prvosednik tako pristranski ravnal, ka nij dal nijednemu učitelju slovenski spisane zadače čitati ali na pamet govoriti, a pri debatah nasvetoval je rabiti nemščino „aus collegialität,“ ker brž dva ptujška učitelja ne znata našega našega jezika. Lepa ti je ta kolegialiteta, ka kakih 68 učiteljev rabi tuj jezik na Slovenskem zbog brezsrčne dvojice, ki v Ptuj učiteljuje, a ne potrudi se prisvojiti se slovenske besede. To ide po pravilih ónega miselstva, ka bi se kmetstvo radi udobnosti kakega pri-tepenega švabskega uradnika tujščine učilo; vsaj je činovnik imel več časa in prilike pripravljati se na svoje bodoče uradovanje in učiti se jezikov, nego li kmet, katerega drugi posli tlačó, ne da bi se s tako nepotrebščino ubijal. V tej skupščini je skleneno, da se tudi v slovensčini sestavlja zapisnik, proti je glasoval g. Ferk, ormožki Rauschl in še jeden. Vesela prikazen, ka učiteljstvo kljub strastnemu nemčurskemu nadzorniku prehaja v narodni tabor in lice ima, ka bode za bodočo skupščino pitanja od vseh slovenskih učiteljev naši reševala se. Srečo dobro in nauk zadruga.

Iz Doline na Primorskem. [Izv. dopis.] Volitev novega nadžupana je bila 19. m. m.; voljen je za nadžupana g. Edvard Lampe, posestnik. Mož je jako čislán v Brežanski okolici, in je bil voljen z ogromno večino glasov proti staremu nadžupanu. G. Edvard Lampe je jako priljubljen mož, in zmožen slovenskega, nemškega in italijanskega jezika. Upamo, da novi nadžupan kot poštenjak, in zmožen v vsakem oziru, da bode on veslal novo zasedeno ladijo proti mirnemu morju, in da bo odganjal strahovite valove, ki pretijo našem narodu.

Spomladanska setev je uničena zaradi vedne mokrote. Drugi pridelek, in zlasti fižolu in koruzi je suša gospodar. Sadja nij celo nič. Grozdje gre po malem zaradi velike suše. Sena je bilo letos dovolj in dobro je. Na 25. m. m. ob 10. uri predpóladne je bilo sli-

šati grom iz jasnega neba, na južno-vshodnej strani. Dne 3. t. m. ob 6. uri zjutraj in 20 minut se je slišalo ravno tak grom in jasnega neba na južnej strani. Vročina je pri nas na solncu 33 stopinj, v senci 27 stop. najboljša studenčnica tehta 8 stopinj.

Domače stvari.

— (Pevski zbor ljubljanske čitalnice) napravi pod društvenim barjakom svoj tretjiletošnji izlet v nedeljo dne 10. avg. t. l. v krasno litijsko okolico. Program temu izletu je ta: Pevci se odpeljejo zjutraj ob 5. uri z mešaním vlakom v Litijo. Dospevši tja zjutrkujó pri g. Koblarju, ter gredo potem ob 9. uri v cerkev, kjer bodo peli pri sv. maši. Po končanem duhovnem opraviilu odrinejo preko Šmartnega na znameniti grad „Vagenšperg,“ katerega interesantnosti si bodo po dovoljenji tamošnjega g. upravnika ogledali, in od tod se povrnejo nazaj v Šmartno v gostilnico g. J. Jakliča, kjer bode skupni obed. Ob 5. uri pojdejo pevci zopet v Litijo v gostilnico g. Koblarja, kjer bode petje in občno razveseljevanje do odhoda v Ljubljano ob 8. uri. Krasna okolica litijska, ogled grada Vagenšperga, renomirani gostilniči gg. Koblarja in Jakliča, ter verno narodni prebivalci tamošnjega okraja so faktorji, s katerimi se lahko računa na vse-skozi zabaven in animiran izlet, zbog tega se usoja podpisani odbor vse ude narodnih društev in sploh prijatelje petja vabiti najljubnejše k temu izletu. Končno naj omenjamo, da ta izlet ne bode v tej sezoni zadnji, nego javljamo, da napravi v kratkem pevski zbor velikansk izlet v sosednjo nam Štajersko, od koder nam dohajajo razna vabila.

Pevski odbor.

— (Prijatelje cerkvene glasbi) opozorujemo na denašnje produkcije tukajšnjega cecilijnega društva ob osmih zjutraj in ob štirih popóladne v stolnej cerkvi sv. Miklavža.

— (Požar v Trzinu.) Svoje včerajšnje poročilo dopolnjujemo denes s tem, da je pogorelo 13 gospodarjev in 32 poslopij. Škode je strahovit požar prouzročil za 50.000 gold. Trije izmej teh gospodarjev nijso bili nič za-varovani, ostalih deset pak vsi skupaj za 5750 gld. in sicer pri banki „Slaviji“ za 3250 gld. pri Adr. Sicurta 2500 gld. Žalibog, da so pri tem požaru zaznamovati tudi druge nesreče; gospodarica óne hiše, kjer se je bil ogenj prikazal, se je bila tako opekla, da bode teško še okrevala; tako tuli njen hlapec. Prasetrov je poginilo v ognju sedem, druge živine se je mnogo poizgubilo. Ogenj je zanetil nekov „Petelinček“ prosjak; pušil je smodko in beračil, a potem tleči ostanek smodke proč vrgel mej slamo.

— (G. dr. Turner) se je na svojem potovanji po slovenskih krajih tudi tukaj oglašil. Sploh zdaj v poletnem času vidimo tu marsikoga znanca iz domače in drugih slovenskih dežel, ki se saj na večer oglašó v čitalnične restavraciji, kjer se, kakor upamo, dobro imajo v domačej družbi tem bolj, ker gostilničar g. Grčar streže s tečno jedjó in dobro pijačo.

— (Proti notarju Mulleyu) na Vrhniki teče preiskava zarad zlorabe uradniške oblasti. On je, kakor se nam iz Idrije poročá, tamošnji izpraznjeni notarijat oskrbaval. Ker se mu pa nij ljubilo, iti v Idrijo k uradniškim dném, spisavali so njegovi pisarji „notarijatne akte“, ter mu jih v podpis na Vrhniko po-

šiljali. Notar Mulley je vse podpisal, kakor da bi on sam bil v Idriji in da bi stranke osobno bile pred njim. Vse stranke, ki imajo zdaj take akte v rokah, so jako in po pravici vznemirjene, ker se tem pogodbam lahko odreče vsaka sodnijska veljava, in bi vsled tega nastale hude zmešnjave. Tudi druge nerednosti so še prišle na dan. Ker cela stvar zdaj leži pri višjej sodnji v Gradcu, bode menda kmalu rešena, kajti znano je, kako hitro je višja sodnija postopala, ko so prišle ovadbe proti nekemu gospodu uradniku na Vrhniki, ovadbe, o katerih bi menda tudi g. Mulley vedel kaj povedati.

— (Iz Cerkljan) na Gorenjskem se nam piše, da je g. knezoškof, ko je došel na birmovanje, bil slovesno sprejet. Celó baklada in serenada se je njemu na čast priredila. Pri s'ubi božje so se popevale pesni, katerim je g. nadučitelj in župan Vavken zložil napeve.

— (Program kralj. velike gimnazije na Rieci (Fiume) na koncu školske godine 1878/79) ima ná prvih 37 stranéh nadaljevanje in konec v lanskem programu pričetega g. A. Korlevičevega spisa: „Petrolij, fizikalna mu i kemična svojstva, nalazište i razširenje; ležište i porieklo u kori zemaljskoj; dobivanje i poraba.“ Ná drugem mestu prinaša poučen sestavek v hrvatskem jeziku z italijanskim pridodanim prevodom pod naslovom: „Roditelji ili njihovi zamjenici prema gimnazijskim učenicom“, v katerem se posebno naglašajo važnost domače odgoje, nje upliv na nprav gojenčevu itd. Iz „školskih viesti“ posnemljemo, da je bilo ná tem zavodu poleg ravnatelja 5 profesorjev, 2 prava učitelja in 6 namjestnih učiteljev. Dijakov je bilo na vsej gimnaziji 183; od teh jih je dobilo odliko 27, prvi red 116, popravek 15, drugi red 6, tretji red 11, neizprašanih je ostalo 8. Podpore je uživalo osem učencev, in sicer je bila najmanjša štipendija 24 gld. 15 kr., največja 105 gold. Prihodnje šolsko leto se prične dne 1. oktobra t. l.

— (Utonil) je — kakor se nam piše iz Št. Jurija na južnej železnici — minolo nedeljo dne 3. t. m. Karel Turin, učenec četrtega razreda, ko se je z nekaterimi tovariši kopal v Voglajni. Zašel je v pregloboko vodo in nij ga več bilo ven. Na vpitje tovarišev so skupaj prileteli ljudje; podčastnik Kranjec je dečka iz vode zvlekel, pa bil je uže mrtev. Poskušali so ga baje oživiti, — a kako? po svojem starem prepričanju, da se mora uto-njenec na glavo postaviti, da voda izteče iz njega. Šolarjev, ki so se v šoli učili, kako z utonjenci ravnati, odrasli nijso hoteli poslušati.

— (Dajte nam dela.) Iz Trsta poročá se nam 5. t. m.: Včeraj bi bilo pri nas kmalu prišlo do boja; nad 300 slovenskih domačih delavcev je šlo v deželno bolnico, kjer so dobili dela samo Furlani; sicer se zgodilo nij nobednega nereda, ker so se našinci na ukaz policije mirno razšli, ali dogodjaj obsvetljuje dobro naše razmere. Domačino m dajte dela.

— (Zavdal si je) v Trstu dne 2. t. m. 33letni delavec J. Sarkotič. Pil je namreč v gostilni „al felice ritorno“, in se je na jeden krat sesédel. Odnegli so ga takoj v bolnico, a je mej pótem umrl. V žepu mrtvečeve suknje so pri preiskávanji našli skleničico z arzenikom.

— (Vsacemu ne gré zaupati.) Iz Trsta poročajo: Te dni so v gostilni prijeli znanega tržaškega fakina, katerega je bila to-

bakarica na sv. Ivana trgu, davši mu 76 gld., poslala po tobak, a se nij vrnil ni on, niti žena nij za povérjeni denar prejela tobaka. Nepoštenjak pravi, da je denar izgubil.

— (Nakanjen samoumor.) Iz Trsta se piše: Minolo seboto je mlad, oženjen mož, iz Materije doma, ulomil šipo v izložbi orožničarja Finatzerja v „via canal grande“ ter ukrad revolver, kateri je bil 30 gld. vreden. Policaji, to videči, so šli za njim, ga prijeli in mu vzeli orožje. Rekel je, da se je nameraval ustreliti, ker se je domá skregal s svojo sc-progo.

— (Nesrečna vožnja.) Iz Črnomlja se piše „Slov.“: Poročam vam o groznej ne sreči, ki se je dne 30. julija pripetila in vse mesto z žalostjo in strahom navdala. Okolo 10. ure dopoldne se pripelje po strmem klancu proti mestu kočija. V njej sedé g. Kuralt, graščak iz Semiča, gospa Šilarjeva, nadučitelja žena iz Semiča in njen 4 leta stari fantek Rudolf, spredaj hlapec in še peti človek Malnarič iz Krupe. Uže prispó k prvim hišam predmestja Skandije. Konja se naenkrat splašita, skočita v stran in prevrtneta kočijo. Zbala sta se ovčjih kož, katere se tu navadno suše, ker tukaj stanuje nekaj krznarjev. Prva pade iz voza gospa Šilarjeva in trešči z glavo ob zid, da takoj obleži v nezavesti. Drugi pade g. Kuralt, ki pa k sreči z roko ob zid prileti, in tretji pade fantek Rudolf. Gospa Šilarjeva ima veliko rano na desni strani čela, da se jej vidijo možjani; zdravnika se bojita za njo. G. Kuralt je ranjen na roki in nogi, toda ne smrtno. Največji siromak je mali Rudolf, in nij upanja, da bi živ ostal, ubita mu je črepinja vrhu glave in je še sicer jako poškodovan. Konja s kočijo, ki se je bila prav narobe zaobrnila, sta dirjala proti mestu. Malnarič pade ven, in nekoliko časa ga konja vlečeta soboj. Malo je upanja, da se mu ohrani življenje. Najmanje je bil ranjen hlapec, kateri je skočil z voza o pravem času, in pustil dirjati konje, dokler jih nijso ustavili ljudje v mestu.

Razne vesti.

* (Preplav na Gališkem.) Reke Visloka, Dunajec in Biala v zapadni Gališki so prestopile svoje bregove in preplavile vsa bližnja polja. Škoda je velika.

* (Nesreča na železnici.) Iz Pariza brzojavljajo dné 4. t. m., da je vlak, vozéč goste, kateri so bili pri slavnostnem odkritju Thiersovega spomenika, zašel pri mestu Nancy na nápačen tir, pri čemer je bilo usmrtenih 5 ljudij, 31 je ranjenih. Govori se, da je to nesrečo povzročila hudobija.

Poslano.

Naj blagovoli slavno vredništvo gledé napada v št. 175 „Sl. Naroda“ pod naslovom „Slovenstvo in nunske šole“ sprejeti to le pojasnilo:

1. Trditev, da se je zgodilo in da se še godi v tukajšnji ljubljanskej nunskej šoli, da je iz nje slovenski jezik popolnoma izpahnen, ta trditev je žaljiva neresnica in tem britkejša krivica, ker zadeva tako važno stvar. Naj bi si bil g. R—i vendar pred saj nekoliko skušal prepričati o faktičnem položaju, preden je to zapisal. Nunska šola v Ljubljani je namreč dvojna, zvananja in znotranja. V zvananju šestrazredni šoli se slovenski jezik ravno tako podučuje, kakor po deških šolah v Ljubljani, kar bi g. R—i lahko vedel, če se sicer za šolske zadeve kaj peča, kajti lani in letos se je v dotični obravnavi v okrajni učiteljski skupščini obširno poročalo. Iz teh poročil (n. pr. v „Učiteljskem Tovarišu“, 14. list 1878 in 1879) bi bil g.

R—i kaj lahko povzel, da je nunska (zvananja) šola tudi gledé slovenščine pred družimi deškimi učilnicami po Ljubljani. Da pa ne more biti slovenski jezik učni za vse razrede, marveč le za prve štiri in po novem ukazu samo za prva dva, tega nij šolsko vodstvo krivo, ampak oni ukazi, ki so časniškimi pisateljem in citateljem pač dobro znani; poleg tega za više ljudske šole še knjig slovenskih nimamo (za realije le ene ne od ministerstva potrjene). A če tudi v višjih razredih slovenščina ni učni jezik, podučuje se vendar vsaki teden po toliko ur, kolikor jih je po učnih načrtih dovoljenih, in samostan je tako srečen, da ima za to prav čvrste moči. Za znotranjo šolo bi bilo res da nekoliko več želeli, kar je res; vendar tudi v tem oddelku po eni strani ni tako, kakor g. R—i pravi, po drugi strani pa tudi pri naj boljši volji ne more biti tako, kakor bi si želeli. Tudi iz znotranje šole nikakor ni „popolnoma izpahnjena“ slovenščina, marveč se podučuje prosto-voljno; obligaten predmet pa zato ni bila, ker je toliko tujih učenk, čisto nemških ali laških ali celo francoskih, kojih starši o slovenščini še slišati ne hoté. Povrh tega je znotranja šola tako zasebna, da nihče ni primoran vanjo svojih otrok pošiljati, kakor to velja za zunanjo; in zato je znotranja celo majhina v primeri s zunanjo, letos jih je bilo 170 znotraj, a zunaj 750. In tudi tista „učenka 3. razreda“ bo k letu lahko v zunanjo šolo hodila (ker je znano, da s št. Jakobskega trga ne smejo v nunske šole hoditi, pač pa iz Schellenburgovih ulic). Celó to upanje imamo, da bodo kmali mnogi starši spregledali ter se bodo okoliščine tako zboljšale, da se bode še znotranja šola gledé slovenščine približala tistej stopinji, na kateri je zunanja.

2. Nepremišljena nagajivost se mi zdi stavek, „da baš pod vplivom duhovenstva se nahajajoče šole so najhujše odgojilnice nemčurstva,“ kajti meni ni znana v celi Ljubljani nobena šola, katere bi bil vodja duhoven (razun ko bi kdo na protestansko mislil). Le sitnosti nikar, kjer je ni treba!

3. Kar zadeva „pomanjkanje narodne zavesti mej našim žensvom,“ tega tudi ni šola v prvi vrsti kriva. O tej reči smo že letos brali toliko vzrokov, da bi se nam dolgočasen zdel, kdor bi hotel še novih pridajati. In vendar se mi potrebno zdi opozoriti na glavni vzrok te mizerije. Nek moder gospod mi je rekel: „Ljubljanske gospé in gospodičine bodo takrat slovensko govorile, kadar bo slovenščina prišla v modo.“ Če zdaj še žensko-slovenskega govora pogrešate, nikar se ne jezite nad šolami, ampak sami nad seboj in nad svojimi otroci i. dr. Šola mnogim ne more družega dati, nego slab „klas“.

Toliko naj zadostuje ónim, katerim okoliščine nijso znane v prepričanje, da ne vse, kakor g. R—i meni, je graje vredno, marveč da primeroma sedanjim okoliščinam je nunska šola tudi po tej strani dobro vredjena in kar še primanjkuje, se bode dalo v kratkem zboljšati, ko se nepremakljive zapreke odstranijo. Sicer pa noben moder človek ne more zahtevati od nun, da bi one, šibke device, odpravile tisti jarem, ki ga nosijo brez izjeme vse ljubljanske šole in ktere ga ne morejo odmakniti celo oni, ki se s ponosom zovejo slovenski možaki! Ant. Kržič.

Listnica uredništva: G. B. R. pri sv. B. Poslana razprava g. J. K. je jako zanimiva, a za politiški list preobširna. Izročiti jo čemo uredništvu „Uč. tovariša.“ — G. M. Š. pri G. Menimo, da je dovolj te polemike in najboljše za solkansko čitalnico, ako se spet vse narodne moči združijo v prosep narodne omike.

Poslano.

Slavno uredništvo!

Žalostno poročilo vam pošiljam, da je denes ob 11. uri vnel se velikanski požar v naši občini, kateri nam je pokončal v malo trenutkih 13 poslopj z vsemi letošnjimi pridelki napolnjenih in vzročil škodo blizu 50.000 gold.; trije posestniki so bili nezavarovani, drugih 10 pa za nezgaten znesek od 5750 gold. V dolžnost si štejemo, zahvaliti se prvič

domoljubnim Mengišanom, kateri so nam po telegrafnem pozivu poklicali vrlo ljubljansko požarno stražo, katerej se zahvaljujemo za njeno uspešno pomoč, ker nam je s svojimi stroji ogenj ustavila. Zato bodi izrečena g. načelniku in vsem sodrugom požarne straže pristrčna zahvala. — Z uljudno prošnjo so priporočeni nesrečniki milosrčnosti domoljubom.

Županstvo v Trzinu 5. avgusta 1879.

Janez Ložar, župan.

Zahvala.

Spolnjuječ prijetno dolžnost, izrekam slavnej požarne brambi ljubljanske, katere je pri strašnem in velikem požaru na Igu dné 1. avgusta naglo na pomoč prihitela, ter z velikim trudom, požrtvovalnostjo in previdnostjo pri gašenju delovala, — tako, da se jej sme ukrotenje in daljno razširjanje razlutenega, uničevajočega požara pripoznati — v imenu vseh občanov po vsem vredno priznanje in najtoplejšo zahvalo.

Na Igu dné 4. avgusta 1879.

Janez Šenk, župan.

Umrli v Ljubljani.

1. avgusta: Ignac Črne, mizarja sin, 16 ur star, v Hradeckega vasi št. 24, za slabostjo. — Jožef Vidmar, sin hlapca, 1½ meseca st., na Karolinskej zemlji št. 10, za božjastjo.

V deželnej bolnici.

1. avgusta: Marija Reich, delavca hči, 1 leto st., za možjansko vodenico. — Reza Majdič, kajzarja žena, 42 let stara, za tuberkulozo.

2. avgusta: Marija Bakovnik, gostaška, 53 let stara, za kronično pnevmonijo.

3. avgusta: Franca Zuper, mizarja vdova, 34 let stara, za kronično pnevmonijo.

4. avgusta: Reza Bizjan, delavka v smodkarnici, 40 let stara, za pljučne tuberkulozo.

Tujci.

5. avgusta:

Evropa: Holzer, Rolet iz Dunaja. — Adamich iz Trsta.

Pri Slonu: Micori, Sumel iz Gradca. — Ko-vačič iz Trebnja.

Pri Malici: Schlesinger iz Dunaja. — Gortan iz Trsta. — Lill iz Dunaja. — Urbas iz Gradca. — Walter, Schwarz iz Dunaja. — Andriolli iz Reke. — Barth, Bergler, Libicki, Haut, Einstein, Engel iz Dunaja. — Rudesch iz Pulja.

Pri bavarskem dvoru: Lončarič iz Selc. — Grile iz Vač. — Škerjanec iz Trsta.

Dunajska borza 6. avgusta.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	67 gld.	15	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	68	30	„
Zlata renta . . .	78	60	„
1860 drž. posojilo . . .	126	—	„
Akcije narodne banke . . .	832	—	„
Kreditne akcije . . .	271	60	„
London . . .	116	10	„
Srebro . . .	—	—	„
Napol. . .	9	25	„
C. kr. cekini . . .	5	48	„
Državne marke . . .	56	90	„

Najpristrčnejšo zahvalo

izrekamo vsemu p. n. občinstvu za izkazano sočutje in obilo udeležbo pri sprevodu našega ljubljenežnega sina, oziroma brata

Franca Kneza;

posebno se še zahvaljujemo sl. pevskemu zboru „čitalnice v spodnji Šiški,“ kakor tudi „katoliško-rokodelskemu društvu,“ v obče pa vsem blagim dariteljem toliko in tako krasnih vencev.

V Šiški, dné 5. avgusta 1879.

(360—2) Žalujoča rodbina.

Več drvarjev

takoj sprejme pod dobrimi pogoji

Franz Steinmetz,
v Banjaluki (Bosna).

(359—2)

Hiša na prodaj.

Hiša št. 8 v Rožnih ulicah, ki je posebno pravna za krčmarstvo in branjarjo, prodá se iz svoje volje. Natančneje ustmeno ali pismeno pové gospod Matevž Jevé, agent za užitinski davek v Višnjevgori na Dolenjskem. (295—6)